

Nader onderzoek kleine marterachtigen

Kruisstraat Drongelen

Datum : 21-10-2019
Projectnummer : 19-0294
Opdrachtgever : Bureau Verkuylen
Opgesteld door : S. van Lierop en M.A. den Otter
Kwaliteitscontrole : N. Arts-Smits

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Initiatiefnemer is voornemens circa 10 woningen te bouwen op een locatie aan de Kruisstraat in Drongelen. In de huidige situatie is deze locatie onbebouwd. Uit een oriënterend onderzoek naar beschermde flora en fauna van Blom Ecologie B.V. (2019) blijkt dat het niet is uit te sluiten dat de haag aan de noordwestzijde van het plangebied als migratieroute wordt gebruikt door kleine marterachtigen.

Met de voorgenomen plannen wordt de haag op twee plaatsen onderbroken. Indien de haag als migratieroute functioneert, leidt dit tot een overtreding van de Wet natuurbescherming. Het is zodoende noodzakelijk om middels onderzoek vast te stellen of de haag als migratieroute functioneert voor kleine marterachtigen.

Staro Natuur en Buitengebied heeft dit onderzoek naar kleine marters uitgevoerd. Aan de hand van de resultaten wordt bepaald of kleine marterachtigen gebruik maken van de haag als migratieroute, of en zo ja, welke effecten kunnen optreden op de aanwezige kleine marterachtigen als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling en welke maatregelen eventueel genomen dienen te worden om deze effecten te verzachten (mitigerende maatregelen).

1.2 Doel

Doel van het onderliggende onderzoek, beschreven in deze notitie, is beoordelen of de voorgenomen plannen een overtreding van de Wet natuurbescherming tot gevolg hebben aangaande kleine marterachtigen. Op basis van dit nader onderzoek kunnen effecten van voorgenomen handelingen worden bepaald.

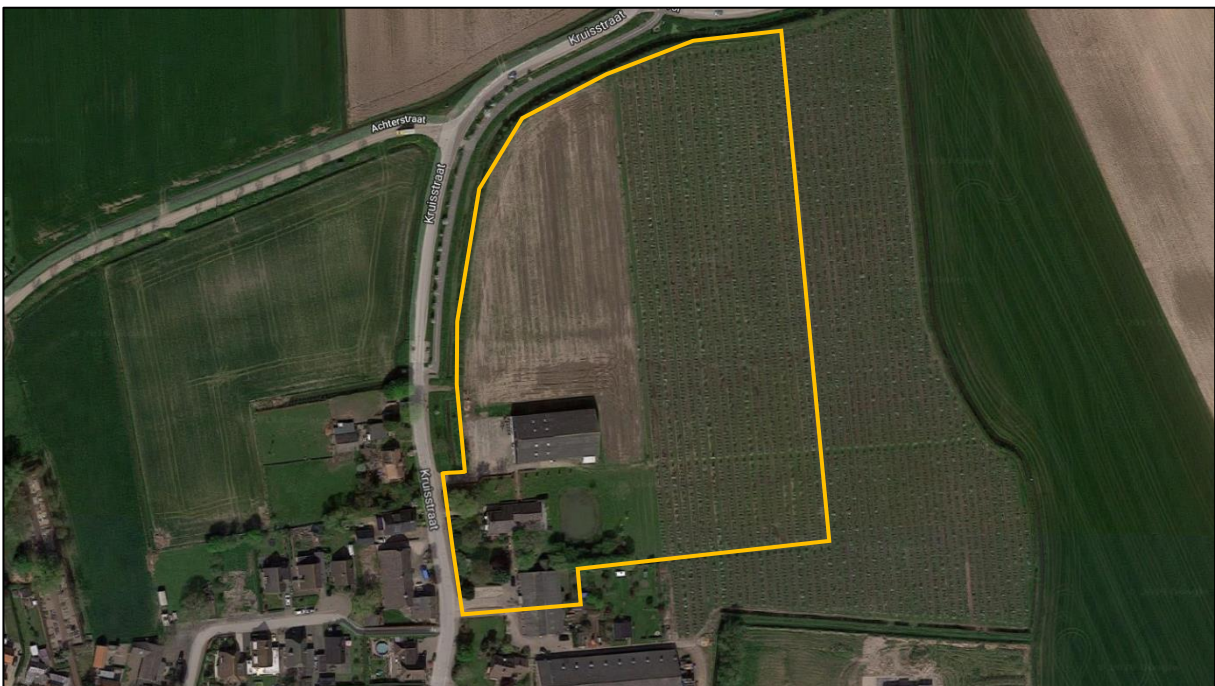
1.3 Het plangebied en de voorgenomen plannen

Het plangebied betreft een agrarisch gebied van circa 3,2 ha, ten oosten van de Kruisstraat in Drongelen. Binnen het onderzoeksgebied is een woonwijk beoogd, zie bijlage 1. Langs het noorden en westen wordt het plangebied afgebakend door de Kruisstraat en de Tol. Het oosten van het plangebied valt in een perenboomgaard en in het zuiden liggen particuliere percelen van Kruisstraat 23-19 en Kruisstraat 40. Het westen van het plangebied is een maïsakker. De woningen worden geplaatst op maïsakker en perenboomgaard. De bestaande haag aan de noord- en westzijde van het plangebied wordt op enkele plekken onderbroken.

De ligging van het plangebied in de ruimere omgeving is weergegeven in figuur 1. De globale begrenzing van het onderzoeksgebied, is weergegeven in figuur 2. Op pagina 3 is een foto-impressie van het plangebied opgenomen.

Figuur 1. Ligging plangebied (gele lijn) (bron: Google Maps)

Figuur 2. Globale begrenzing plangebied (gele lijn) (bron: Google Maps)

Foto 1. Haag langs de perenboomgaard

Foto 2. Haag langs de maïsakker

Foto 3. Detail van de haag

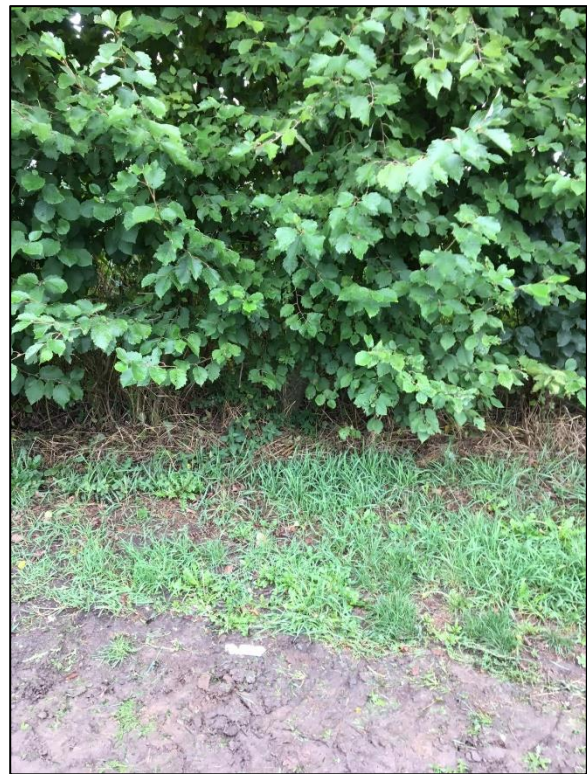

Foto 4. Detail van de haag

2 Wet natuurbescherming

In Nederland is de bescherming van natuurwaarden sinds 1 januari 2017 geregeld in de Wet natuurbescherming (Wnb). Deze wet regelt de bescherming van soorten, gebieden en houtopstanden en vervangt daarmee de Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en Boswet.

Soortbescherming

Op het gebied van soortbescherming is het uitgangspunt van de Wet natuurbescherming dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde dieren of planten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan; het 'nee, tenzij-principe'. De Wet natuurbescherming kent een apart beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn, een apart beschermingsregime voor soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn en een apart beschermingsregime voor andere soorten, die vanuit nationaal oogpunt beschermd worden. Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden.

De Wet natuurbescherming kent de volgende drie categorieën beschermde soorten:

1. Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels beschermd volgens het beschermingsregime van de Europese Vogelrichtlijn, §3.1 Wnb;
2. Soorten, niet vogels zijnde, van de Europese Habitatrichtlijn bijlage IV onderdeel a, het Verdrag van Bern bijlage II en het Verdrag van Bonn bijlage I, voor zover hun natuurlijke verspreidingsgebied zich in Nederland bevindt, §3.2 Wnb;
3. 'Andere soorten', waaronder soorten die vanuit nationaal oogpunt bescherming behoeven, §3.3 Wnb.

De drie beschermingsregimes kennen elk hun eigen verbodsbepalingen. De verbodsbepalingen voor vogels en overige Europese soorten (categorie 1 en 2) zijn letterlijk overgenomen uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Voor de andere, 'nationaal' beschermde soorten (categorie 3) gelden verbodsbepalingen die geïnspireerd zijn op de Habitatrichtlijn, maar in sommige opzichten minder streng zijn. In tabel 1 zijn de verbodsbepalingen per regime weergegeven.

Tabel 1. Verbodsbepalingen per categorie beschermde soorten

Categorie 1 (§ 3.1 Wnb)	Categorie 2 (§ 3.2 Wnb)	Categorie 3 (§ 3.3 Wnb)
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art. 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	-
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	-

instandhouding van de desbetreffende vogelsoort		
-	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

De hermelijn, bunzing en wezel zijn opgenomen in paragraaf 3.3 van artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming. Dit houdt in dat het verboden is deze dieren opzettelijk te doden of te vangen of vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of vernielen.

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen via een ontheffing of vrijstelling moet aan drie criteria zijn voldaan:

- + Er mag alleen van de verbodsbepalingen worden afgeweken als er geen andere bevredigende oplossing voor de handeling mogelijk is;
- + Er moet sprake zijn van een in de wet genoemd belang. De wet geeft voor de verschillende beschermingsregimes aan wat die belangen zijn, zoals ruimtelijke ontwikkeling, volksgezondheid of openbare veiligheid;
- + Er mag geen afbreuk worden gedaan aan de staat van instandhouding van de soort.

Als aan deze drie vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen is bovendien vrijstelling mogelijk, bijvoorbeeld in de vorm van een provinciale verordening of een gedragscode. Voor deze diersoorten geldt in de provincie Noord-Brabant geen algemene vrijstelling.

Zorgplicht

Voor alle in het wild levende planten en dieren, ook niet beschermde soorten, kent de Wet natuurbescherming een zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Dit betekent dat voorafgaand aan handelingen inzichtelijk moet zijn welke natuurwaarden aanwezig zijn, de kwetsbaarheid hiervan en de mogelijke gevolgen die de handeling hiervoor kan hebben. Bij de uitvoering van de handelingen dienen negatieve gevolgen zoveel mogelijk te worden voorkomen, dan wel beperkt of ongedaan te worden gemaakt. De zorgplicht is altijd van toepassing, ongeacht vrijstelling of ontheffing.

3 Materiaal en methode

Uit het verkennend onderzoek flora en fauna (Blom Ecologie B.V., 2019) is gebleken dat de haag in het plangebied mogelijk een belangrijke migratieroute vormt voor beschermde grondgebonden zoogdieren; waaronder kleine marterachtigen. Derhalve is door Staro Natuur en Buitengebied in 2019 een onderzoek uitgevoerd naar het gebruik van de haag als migratieroute voor kleine marterachtigen. Voor dit onderzoek zijn camera's gebruikt met twee methoden; camera's in marterboxen en een camera met een jiggler. Deze methoden worden uitgebreider uitgelegd in §3.1 en §3.2. Tabel 2 geeft de onderzoekdata, de onderzoekers en de uitgevoerde werkzaamheden weer. In de periode waarin de camera's actief zijn geweest, waren de weersomstandigheden gebruikelijk voor de tijd van het jaar en is het weinig afgeweken van de langjarige, gemiddelde weersomstandigheden.

Tabel 2. Informatie veldonderzoeken

Datum	Onderzoeker	Werkzaamheden
05-08-2019	I. Lustenhouwer	Plaatsen van 3 marterboxen en 1 jiggler
30-09-2019	I. Lustenhouwer	Ophalen van 3 marterboxen en 1 jiggler

De methode voor het onderzoek naar kleine marters (wezel, bunzing en hermelijn) is gebaseerd op de methode zoals beschreven in 'Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortbescherming' van de provincie Noord-Brabant. Hiervoor is gebruikgemaakt van zogenoemde marterboxen en jigglers. De camera's zijn gedurende deze periode niet verplaatst binnen het plangebied. In totaal hebben de cameravallen 8 weken in het plangebied gestaan gedurende de periode 5 augustus 2019 t/m 30 september 2019. Deze periode valt grotendeels binnen de actieve periode van kleine marters; namelijk 4 weken in de actieve periode. Aangezien de onderzoeksperiode naar kleine marters niet geheel binnen de actieve periode (die gehanteerd wordt volgens de Handreiking) valt, is gedurende 8 weken onderzoek uitgevoerd. De camerabeelden zijn geanalyseerd door een ecooloog.

Figuur 3. Locaties van de drie marterboxen (bruine icoontjes) en de jiggler (camera icoontje)

3.1 Marterbox

Een marterbox is een kist met daarin een opengezaagde pvc-buis. Op deze opening in de buis is een cameraval gericht, zodat alle dieren die door de buis lopen worden gefilmd. In het plangebied zijn drie marterkasten gebruikt. Deze marterboxen zijn in het plangebied langs de haag neergezet, zie figuur 3.

3.2 Jiggler

Bij het onderzoek is tevens gebruik gemaakt van een zogenoemde 'jiggler'. Een jiggler bestaat uit een metaaldraad waaraan een thee-ei met een lokstof hangt (in dit geval vissaus), waarop een cameraval is gericht. Door de lokstof worden marters aangetrokken, activeren ze de cameraval en worden ze dus gefilmd. De jiggler is in het plangebied langs de haag geplaatst, zie figuur 3.

4 Resultaten

4.1 Marterkasten en jiggers

De cameravallen in het plangebied hebben geen marters gefilmd in de 8 weken dat de camera's actief waren. Op de beelden zijn wel veel algemene (spits)muisensoorten te zien, ook zijn een huiskat, een bruine of zwarte rat, een roodborst en een winterkoning op de beelden te zien.

4.2 Functie van het plangebied voor de aanwezige dieren

Uit de resultaten van de cameravallen valt af te leiden dat verschillende dieren gebruikmaken van de haag als foerageergebied. Met de camera's in de marterkasten zijn diverse (spits)muisensoorten en een zwarte/bruine rat vastgelegd. De haag vormt leefgebied voor deze (spits)muisensoorten en zwarte/bruine rat. Ook wordt de haag gebruikt door algemene vogelsoorten, zoals roodborst en winterkoning.

Aan de hand van het cameravalonderzoek kan worden uitgesloten de het plangebied een belangrijke route vormt voor kleine marters. Kleine marterachtigen hebben de haag ten tijde van het onderzoek niet (als migratieroute) gebruikt. De haag heeft voor kleine marters geen essentiële verbindende functie.

5 Effectbeoordeling

Het onderbreken van de haag heeft geen significante effecten op kleine marters. Mogelijk heeft het een gering effect op de algemene (spits)muizensoorten in het plangebied. Echter, in de omgeving van het plangebied is en blijft voldoende geschikt leefgebied aanwezig. Het onderbreken van de haag zal op algemene vogelsoorten zoals roodborst en winterkoning geen significante negatieve effecten hebben; voor deze soorten is in de omgeving van het plangebied voldoende geschikt leeggebied aanwezig.

5.1 Effectbeoordeling en Wet natuurbescherming

Zoogdieren

Voor algemene (spits)muizensoorten geldt in het kader van ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling voor het overtreden van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Voor het verstoren van deze soorten is geen ontheffing nodig. Bruine en zwarte ratten zijn in Nederland niet beschermd onder de Wet natuurbescherming. Wel geldt voor alle dieren die in het plangebied voorkomen de Algemene zorgplicht. Dit houdt in dat bij uitvoering van handelingen negatieve gevolgen zoveel mogelijk moeten worden voorkomen, beperkt of ongedaan worden gemaakt. Om het verwonden van dieren te voorkomen kan bij het verwijderen van de delen van de haag één kant op worden gewerkt, zodat aanwezige dieren kunnen vluchten.

Vogels

De vogelsoorten zijn opgenomen in §3.1 van artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming. Dit houdt in dat het verboden is vogels opzettelijk te doden of te vangen of opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, beschadigen of nesten van vogels weg te nemen. Indien de delen van de haag worden gesnoeid en verwijderd buiten het broedseizoen van vogels en wanneer geen broedgeval aanwezig is wordt de Wet natuurbescherming niet overtreden. Het broedseizoen loopt globaal van half maart tot en met juli. In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen echter geen standaardperiode gehanteerd.

5.2 Mitigerende maatregelen

De voorgenomen plannen hebben geen overtreding van de Wet natuurbescherming tot gevolg, op voorwaarde dat de volgende maatregelen worden genomen:

- + Door bij de werkzaamheden in één richting te werken kunnen eventueel aanwezige dieren vluchten en wordt zo voldaan aan de Algemene zorgplicht.
- + Het verwijderen van de delen van de haag mag alleen worden uitgevoerd buiten het broedseizoen van vogels en wanneer geen broedgeval aanwezig is.

Literatuur

- + Blom Ecologie B.V., Oriënterend onderzoek naar beschermde flora en fauna aan Kruisstraat ong. te Drongelen, 21 mei 2019.
- + Bouwens, S. Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortbescherming. 13 oktober 2017. Provincie Noord-Brabant.

Bijlage 1 Landschappelijke inpassing

Figuur 1. Voorgenomen plannen Kruisstraat te Drongelen (bron: Bureau Verkuylen)